

**BIOKURO RINKOS
STEBĖSENOS ATASKAITA UŽ
2019 M. III KETV.**

Valstybinė energetikos reguliavimo taryba
Verkių g. 25C-1,
LT-08223 Vilnius
Tel. +370 5 213 5166
Faks. +370 5 213 5270
El. p. info@vert.lt
www.vert.lt

2019 m. lapkritis

Turinys

Įvadas	4
1. Biokuro prekyba energijos išteklių biržoje	6
2. Biokuro, naudojamo šilumos ir elektros gamybai, rinkos apžvalga	8
2.1. Energijos išteklių biržoje parduodamo biokuro rinkos apžvalga.....	8
2.2. Bendra biokuro rinkos apžvalga	8
3. Geografinis pasiskirstymas	15
Išvados	17
Priedai	18

Įvadas

Valstybinės energetikos reguliavimo tarybos (toliau – Taryba) duomenimis, 2019 m. III ketv., palyginti su 2018 m. tuo pačiu laikotarpiu, energijos išteklių biržoje (toliau – Birža) buvo sudaryta 9,3 proc. mažiau sandorių. 2019 m. III ketv. centralizuoto šilumos tiekimo įmonės (toliau – CŠTĮ) ir nepriklausomi šilumos gamintojai (toliau – NŠG) nupirko 84,5 tūkst. t_{ne} biokuro, t. y. 39,1 proc. daugiau nei per tą patį laikotarpį 2019 m.

2019 m. III ketv. biokuro tiekimo rinkoje buvo stebimas nedidelis koncentracijos lygis (plačiau 8–10 psl.). Esant nedidelei biokuro tiekėjų koncentracijai, naudą iš biokuro rinkos vystymosi gauna ir smulkūs tiekėjai. Didžiausias biokuro tiekėjas 74,7 proc. biokuro pardavė Biržoje ir 2019 m. III ketv. užėmė 18,31 proc. rinkos, kai, palyginti 2018 m. tuo pačiu laikotarpiu, didžiausias biokuro tiekėjas užėmė 25,61 proc. rinkos.

Energijos išteklių rinkos įstatymas¹ įpareigoja CŠTĮ ir NŠG 2019 m. Biržoje įsigyti ne mažiau kaip 100 proc. šilumos ir (ar) elektros gamybai reikalingo biokuro. 2019 m. III ketv. CŠTĮ ir NŠG Biržoje nupirko 85,3 proc. viso šilumos gamybai įsigyto biokuro kiekio. Tarybos duomenimis, 2019 m. III ketv. Biržoje ir dvišalių sutarčių pagrindu 43,6 proc. medienos kilmės biokuro buvo nupirkta už mažesnę kainą nei vidutinė minėto laikotarpio Biržos kaina (plačiau 13 psl.). Vidutinė biokuro kaina perkant Biržoje 2019 m. III ketv. buvo 11,0 proc. mažesnė, palyginti su kaina, už kurią biokuras buvo perkamas dvišalių sutarčių pagrindu. Biržoje ir dvišalių sutarčių pagrindu pirktos biokuro kainų skirtumą lemia teisės aktų reikalavimai, kuriuose numatyta, jog ūkio subjektai dvišalių sutarčių pagrindu biokurą gali įsigyti tokiu atveju, kai jo kaina yra daugiau nei 5 proc. mažesnė nei atitinkamos biokuro rūšies kaina Biržoje (Kuro pirkimo taisyklės)².

Įvertinus Biržoje ir dvišalių sutarčių pagrindu pirktos biokuro kainų skirtumą, darytina preliminari išvada, jog ūkio subjektai 2019 m. III ketv. dvišalių sutarčių pagrindu pirko biokurą pagal anksčiau (pavasario metu) sudarytas sutartis, kuriose numatyta biokuro kaina buvo orientuota į tuo metu nusistovėjusią biokuro kainą Biržoje, tačiau pasibaigus šildymo sezonui, sumažėjus biokuro kainai Biržoje, susidarė skirtumas. Taip pat skaičiuojant kainų skirtumus buvo įvertintos ir nereguliuojamų NŠG pirktos biokuro kainos. Kadangi iki 2019 m. birželio mėn. nereguliuojamiems NŠG nebuvo nustatyta prievolė biokuro įsigijimui Biržoje teikti pirmenybę, dalis biokuro (11,9 proc.) buvo įsigyta pagal anksčiau sudarytas dvišales sutartis, kurių pagrindu perkamo biokuro kainai nebuvo taikomi Kuro pirkimo taisyklių reikalavimai, tai yra, prieš sudarydama dvišalę biokuro pirkimo-pardavimo sutartį įmonė neprivalėjo lyginti tiekėjo pasiūlytos kainos su Biržoje susiformavusia kaina.

¹ Lietuvos Respublikos energijos išteklių rinkos įstatymo 19¹ str.1 dalis.

² Įmonių, veikiančių energetikos srityje, energijos ar kuro, kurių reikia elektros ir šilumos energijai, gaminti pirkimų taisyklių, patvirtintų Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2003 m. kovo 3 d. nutarimu Nr. 277 (toliau – Taisyklės), 21.1.2 papunktis.

Biokuro kainų skirtumai Lietuvos regionuose 2019 m. III ketv. siekė 19,63 proc., arba 22,44 Eur/t_{ne}, 2018 m. tuo pačiu laikotarpiu skirtumas siekė 30,2 proc., arba 42,76 Eur/t_{ne}.

Taryba, vadovaudamasi Energijos išteklių rinkos įstatymo 8 straipsnio 8 ir 10 punktais, teikia biokuro rinkos stebėsenos ataskaitą už 2019 m. III ketv. Šioje ataskaitoje analizuojami Tarybos licencijuojamų CŠTĮ bei NŠG pagal dvišales sutartis ir Biržoje pirktos medienos kilmės biokuro, skirtos tik šilumos ar šilumos ir elektros energijos, pagamintos bendrame technologiniame cikle (toliau – Kogeneracinėse jėgainėse), gamybai duomenys. Biokuro ataskaitos tikslas – išanalizuoti konkurenciją biokuro rinkoje ir įvertinti pirktos biokuro kiekius bei kainas ir jų pokyčius.

1. Biokuro prekyba energijos išteklių biržoje

2019 m. III ketv. biokuro rinkoje veikė 44 CŠTĮ, 23 NŠG ir 89 biokuro tiekėjai. 2019 m. III ketv. Biržoje buvo registruota 380 biržos dalyvių, iš jų 41 – CŠTĮ ir 24 – NŠG.

2019 m. III ketv. įvykdyti 1074 biokuro pirkimo–pardavimo sandoriai (317 – Kauno, 226 – Vilniaus, 93 – Panevėžio, 92 – Alytaus, 83 – Marijampolės, 77 – Telšių, 58– Šiaulių, 56 – Utenos, 50 – Klaipėdos, 21 – Tauragės, 1 – Kuršių nerijos prekybos zonose. Iš viso suprekiauta 87 646 t_{ne} biokuro už 12,296 mln. Eur³. 2019 m. III ketv., palyginti su 2018 m. tuo pačiu laikotarpiu, Biržoje buvo sudaryta 9,3 proc. mažiau sandorių – sandorių kiekis (t_{ne}) mažėjo 38 proc. Vertinant Biržoje pirktą biokuro kainą pagal sudarytų sandorių trukmę, matyti, kad vidutinė svertinė medienos skiedrų kaina, perkant pagal savaitės trukmės sandorius, 2019 m. III ketv. buvo 4,5 proc. mažesnė nei perkant pagal mėnesio, ketvirčio ir pusmečio trukmės pristatymo laikotarpio sandorius (toliau – Ilgalaikiai sandoriai). Medienos granuliu vidutinė svertinė kaina, perkant pagal savaitės trukmės sandorius, 2019 m. III ketv. buvo 355,15 Eur/t_{ne}, ilgalaikių medienos granuliu pirkimo–pardavimo sandorių sudaryta nebuvo.

1 lentelė. 2019 m. III ketv. prekyba Biržoje

	Pirkėjų skaičius	Tiekėjų skaičius	Sandorių kiekis, t _{ne}	Savaitės trukmės sandorių svertinė kaina, Eur/t _{ne} (visų rūšių medienos skiedra)	Ilgalaikių sandorių svertinė kaina, Eur/t _{ne} (visų rūšių medienos skiedra)	Savaitės trukmės sandorių svertinė kaina, Eur/t _{ne} (medienos granulės)	Ilgalaikių sandorių svertinė kaina, Eur/t _{ne} (medienos granulės)	Atlikta sandorių	Sandorių vertė, tūkst. Eur
Liepa	42	49	34942	121,84	126,12	341,08	-	385	4906,15
Rugpjūtis	38	44	19953	122,29	127,94	340,79	-	314	2707,61
Rugsėjis	45	56	32751	121,87	130,11	369,52	-	375	4682,03
Iš viso III ketv.	53	66	87646	122,03	128,18	355,15	-	1074	12295,79

*Ilgalaikių medienos granuliu pirkimo-pardavimo sandorių Biržoje 2019 m. III ketv. sudaryta nebuvo. Šaltinis – Taryba.

Energijos išteklių rinkos įstatymo 19¹ straipsnio 1 dalyje numatyta, kad Šilumos tiekėjai, šilumos aukciono dalyviai ir bendri šilumos ir elektros energijos gamintojai, kurie elektros ir (ar) šilumos energijai gaminti naudoja biokurą, privalo teikti pirmenybę energijos išteklių biržai įsigydami visą elektros ir (ar) šilumos energijai gaminti reikalingą biokuro kiekį. Nuo 2019 m. birželio 1 d. įsigaliojo Energijos išteklių rinkos įstatymo pakeitimai, kur numatyta, kad ir nereguliuojami NŠG, šilumos gamybai naudojantys biokurą privalo teikti pirmenybę biokuro įsigijimui biržoje (anksčiau minėta prievolė nereguliuojamiems NŠG nebuvo įtvirtinta). Šioje ataskaitoje pateikiama informacija parengta remiantis CŠTĮ bei reguliuojamų ir nereguliuojamų NŠG pateiktais pirktą biokuro duomenimis.

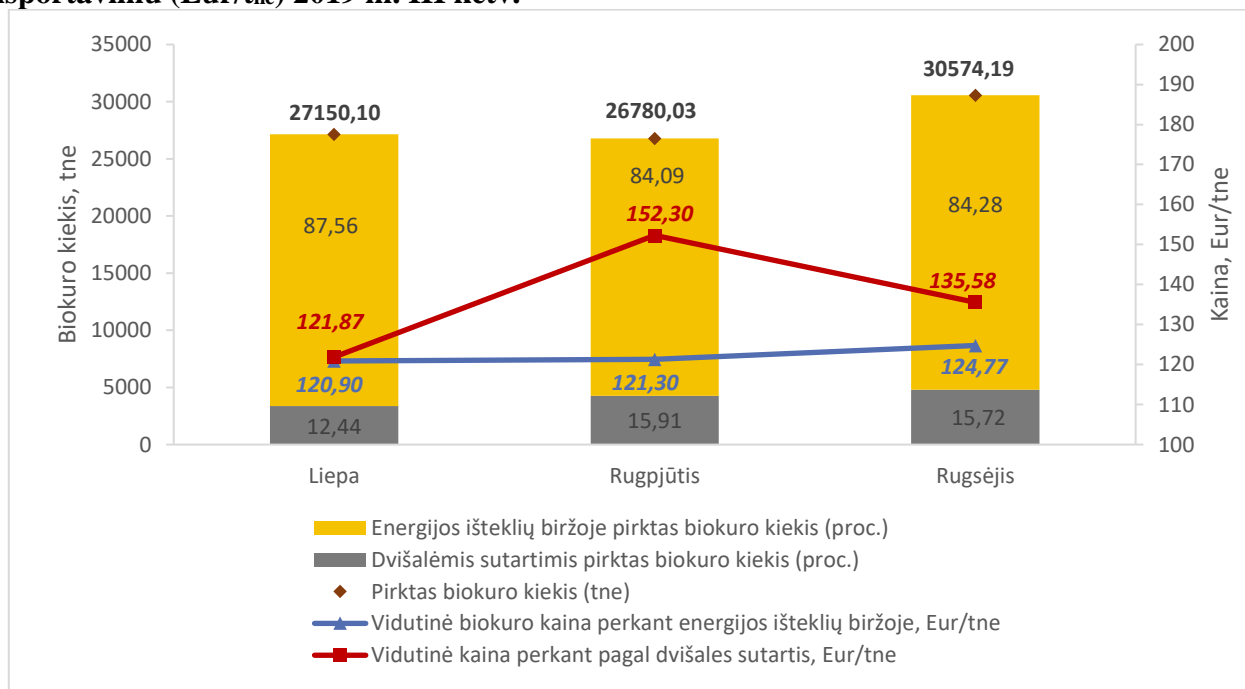
2019 m. III ketv. Biržoje buvo įsigyta 85,3 proc. viso biokuro kiekio, t. y. 23,2 proc. daugiau nei 2018 m. III ketv., likęs biokuro kiekis (14,7 proc.) buvo įsigytas pagal dvišales sutartis. **Pažymėtina, kad**

³ Svarbu paminėti, kad pagal biokuro biržoje per konkrečią sesiją sudaromą sandorį kuras tiekiamas tam tikrais mėnesiais ateityje.

įsigytas (pirktas) biokuro kiekis konkretų mėnesį apskaičiuojamas pagal Biržoje arba dvišalius sandorius šilumos tiekėjui pristatytą biokuro kiekį.

Biokuro kaina Biržoje 2019 m. liepos, rugpjūčio ir rugsėjo mėn. buvo mažesnė nei 2018 m. biokuro kainos Biržoje atitinkamais mėnesiais. Vidutinė biokuro kaina perkant Biržoje 2018 m. liepos mėn. buvo 150,39 Eur/t_{ne}, rugpjūčio mėn. – 162,98 Eur/t_{ne}, rugsėjo mėn. – 178,01 Eur/t_{ne}. 2019 m. liepos mėn. vidutinė dvišalių sutarčių pagrindu pirktos biokuro kaina buvo 0,8 proc., arba 0,97 Eur/t_{ne} didesnė nei biokuro kaina, už kurią buvo tiekiamas kuras pagal Biržoje sudarytus sandorius (atitinkamai 121,87 Eur/t_{ne} ir 120,90 Eur/t_{ne}). Rugpjūčio mėn. vidutinė biokuro kaina perkant pagal dvišales sutartis buvo 25,6 proc., arba 31,00 Eur/t_{ne}, didesnė nei biokuro kaina, už kurią buvo tiekiamas kuras pagal Biržoje sudarytus sandorius (atitinkamai 152,30 Eur/t_{ne} ir 121,30 Eur/t_{ne}). Rugsėjo mėn. vidutinė biokuro kaina perkant pagal dvišales sutartis buvo 8,7 proc., arba 10,81 Eur/t_{ne}, didesnė nei biokuro, perkant Biržoje, kaina (atitinkamai 135,58 Eur/t_{ne} ir 124,77 Eur/t_{ne}).⁴

1 pav. Biržoje ir dvišalių sutarčių pagrindu pirktos biokuro kiekis (t_{ne}) ir vidutinė biokuro kaina su transportavimu (Eur/t_{ne}) 2019 m. III ketv.

Šaltinis – Taryba.

Ženklių Biržoje ir dvišalių sandorių pagrindu įsigyto biokuro kainų skirtumą 2019 m. rugpjūčio mėn. lėmė nereguliuojamų NŠG ne Biržoje įsigyto biokuro kaina, kuri buvo aukštesnė už reguliuojamų NŠG ir CŠTĮ įsigyto biokuro kainas. Detalesnė informacija apie dvišalių sutarčių pagrindu pirktos biokuro kainas pagal savivaldybes pateikiama priede.

⁴ Tarybos interneto puslapyje skelbiama šalies vidutinė kuro kaina skaičiuojama kaip atitinkamos biokuro rūšies geometrinis svartinis vidurkis, eliminuojant ekstremalias reikšmes (mažiausią ir didžiausią), todėl ši kaina skiriasi nuo kainos, skaičiuotos kaip sąnaudų ir kiekio santykis.

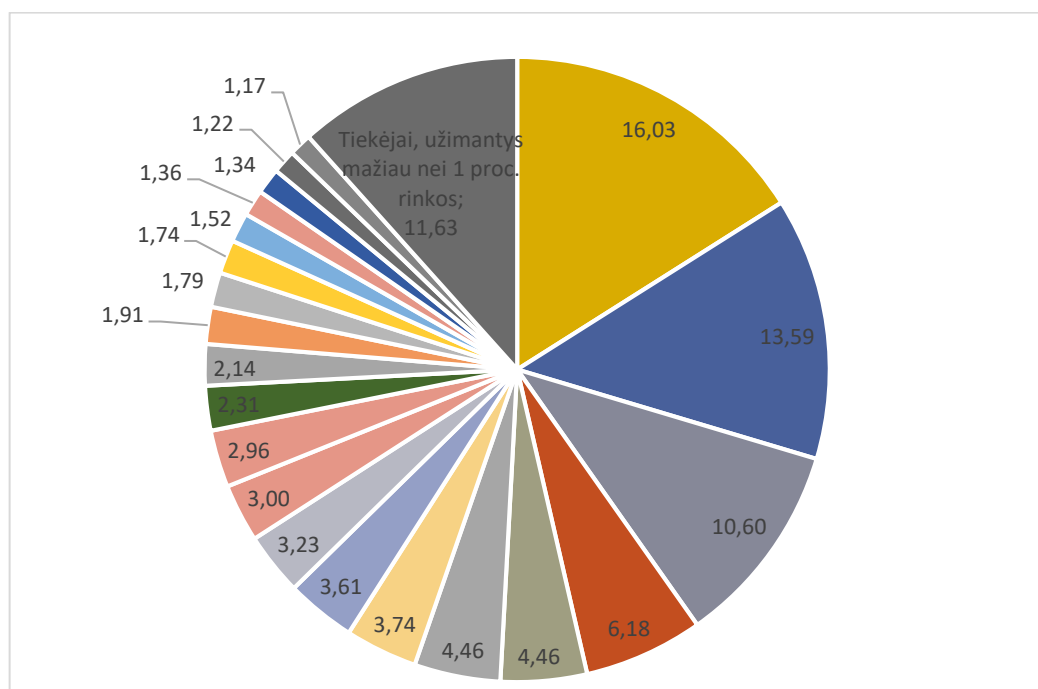
2. Biokuro, naudojamo šilumos ir elektros gamybai, rinkos apžvalga

2.1. Energijos išteklių biržoje parduodamo biokuro rinkos apžvalga

Vertinant biokuro rinkos koncentraciją pagal biokuro tiekėjų parduodamo biokuro apimtį, naudotas Herfindalio-Hiršmano indeksas (HHI) (angl. *Herfindahl-Hirschmann-Index*)⁵, kuris rodo rinkos koncentracijos laipsnį.

Vertinant biokuro rinkos koncentraciją pagal biokuro tiekėjų Biržoje parduodamo biokuro apimtį, 2019 m. III ketv. HHI indekso reikšmė – 721,99 (pastebima nedidelė koncentracija). Biokuro tiekėjas, užėmęs didžiausią rinkos dalį (16,03 proc.), vertinant pagal Biržoje parduoto biokuro kiekį, bendroje CŠTĮ ir NŠG rinkoje (vertinant biržoje ir pagal dvišalius sandorius parduoto biokuro kiekį) taip pat buvo didžiausias tiekėjas – 18,31 proc.

2 pav. **Biokuro tiekėjų rinkos struktūra pagal Biržoje parduoto biokuro apimtį 2019 m. III ketv., proc.**

Šaltinis – Taryba.

2.2. Bendra biokuro rinkos apžvalga

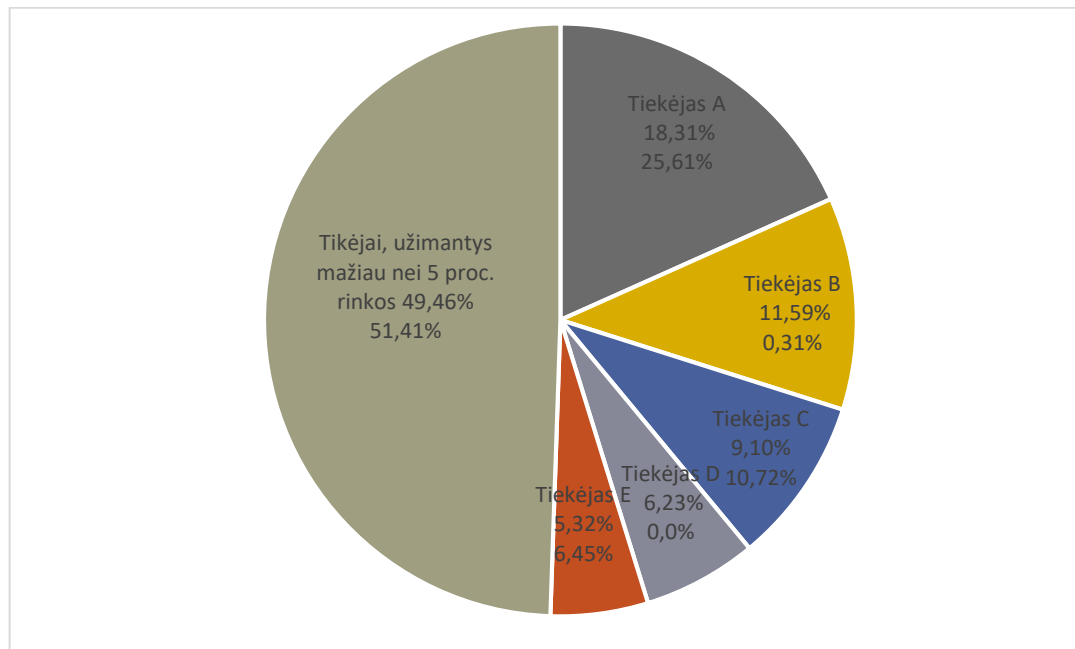
2019 m. III ketv. CŠTĮ bei NŠG biokurą pirko iš 89 biokuro tiekėjų, iš kurių 14 tiekėjų produkcija iš viso užėmė 76,39 proc. rinkos. Daugiausia biokuro pardavęs tiekėjas užėmė 18,31 proc. rinkos, antras daugiausia pardavęs tiekėjas – 11,59 proc.

Biokuro rinkos koncentracijos laipsnis pagal biokuro tiekėjų CŠTĮ ir NŠG parduodamo biokuro apimtį 2019 m. III ketv. HHI = 718,58 (**biokuro tiekimo rinkoje pastebima nedidelė koncentracija**).

⁵ HHI lygus rinkos dalyvių kvadratų sumai. Jei HHI reikšmė mažiau nei 1000, rinkos koncentracijos laipsnis yra nedidelis, jeigu HHI reikšmė svyruoja tarp 1000 ir 1800 – rinkos koncentracijos laipsnis yra vidutinis, jei HHI reikšmė didesnė nei 1800 – rinkos koncentracijos laipsnis yra didelis.

Keturiolika didžiausių biokuro tiekėjų kartu užima $\frac{3}{4}$ rinkos, likusią rinkos dalį pasidalijo net 75 tiekėjai. Kiti rinkos koncentracijos rodikliai buvo tokie⁶: $C_1 = 18,31$ proc., $C_4 = 45,22$ proc., $C_6 = 54,35$ proc.

3 pav. 2019 m. III ketv. ir 2018 m. III ketv. biokuro tiekėjų rinkos struktūros pagal Biržoje ir dvišalių sutarčių pagrindu parduoto biokuro apimtį, proc., palyginimas

Šaltinis – Taryba.

Kaip matyti 3 pav., 2019 m. III ketv., palyginti su 2018 m. III ketv., biokuro tiekėjų rinkoje pastebimi pokyčiai: 2019 m. III ketv. tiekėjo A užimama rinkos dalis sumažėjo nuo 25,61 proc. iki 18,31 proc. Šis tiekėjas 74,66 proc. biokuro pardavė Biržoje. Vidutinė šio biokuro tiekėjo parduodamo biokuro kaina (su transportavimu) Biržoje 2019 m. III ketv. buvo 118,44 Eur/t_{ne}, o pagal dvišales sutartis – 116,77 Eur/t_{ne}.

Ženkliai pakito ir kitų didžiausių tiekėjų (tiekėjai B, D) 2019 m. III ketv. užimama rinkos dalis, palyginti su 2018 m. tuo pačiu periodu:

- tiekėjas B patiekė 11,59 proc. viso 2019 m. III ketv. rinkoje patiekto biokuro kiekio, 2018 m. III ketv. jo patiektas kiekis sudarė 0,31 proc. Šis tiekėjas 100 proc. biokuro pardavė Biržoje. Vidutinė šio biokuro tiekėjo parduodamo biokuro kaina (su transportavimu) Biržoje 2019 m. III ketv. buvo 128,77 Eur/t_{ne}.

- tiekėjas C patiekė 9,10 proc. viso 2019 m. III ketv. rinkoje patiekto biokuro kiekio, 2018 m. III ketv. jo patiektas kiekis sudarė 10,72 proc. Šis tiekėjas 99,4 proc. biokuro pardavė Biržoje. Vidutinė šio biokuro tiekėjo parduodamo biokuro kaina (su transportavimu) Biržoje 2019 m. III ketv. buvo 123,46 Eur/t_{ne}, o pagal dvišales sutartis – 139,97 Eur/t_{ne}.

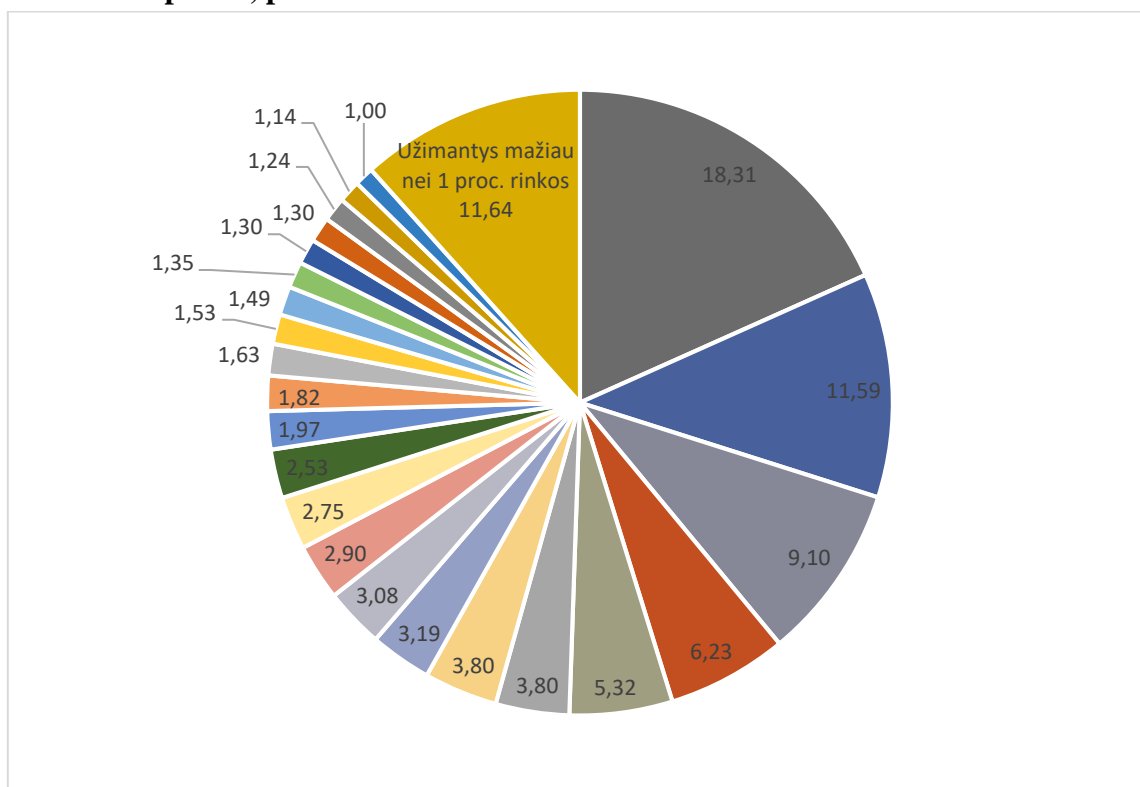
⁶ Koncentracijos rodikliai C_1 , C_4 , C_6 – rodikliai, rodantys atitinkamai vieno, keturių ar šešių didžiausių rinkos dalyvių procentinę dalį. Jei C_1 daugiau kaip 40 proc., tai rinkoje yra dominuojančią padėtį užimantis rinkos dalyvis. Jei C_4 yra daugiau nei 70 proc. – rinka labai koncentruota.

- tiekėjas D patiekė 6,23 proc. viso 2019 m. III ketv. rinkoje patiekto biokuro kiekio, 2018 m. III ketv. biokuro jis netiekė. Šis tiekėjas 9,2 proc. biokuro pardavė Biržoje. Vidutinė šio biokuro tiekėjo parduodamo biokuro kaina (su transportavimu) Biržoje 2019 m. III ketv. buvo 173,00 Eur/t_{ne}, o pagal dvišales sutartis – 161,19 Eur/t_{ne}.

- tiekėjas E patiekė 5,32 proc. viso 2019 m. III ketv. rinkoje patiekto biokuro kiekio, 2018 m. III ketv. jo patiektas kiekis sudarė 6,45 proc. Šis tiekėjas 99,1 proc. biokuro pardavė Biržoje. Vidutinė šio biokuro tiekėjo parduodamo biokuro kaina (su transportavimu) Biržoje 2019 m. III ketv. buvo 124,12 Eur/t_{ne}, o pagal dvišales sutartis – 124,96 Eur/t_{ne}.

2019 m. III ketv., palyginti su 2018 m. III ketv., mažesnių tiekėjų (užimančių mažiau nei 5 proc. rinkos) rinkos dalis sumažėjo 3,46 proc. punkto. 2018 m. III ketv. mažesnių tiekėjų (užimančių mažiau nei 5 proc. rinkos) užimama rinkos dalis sudarė 51,41 proc., 2019 m. III ketv. – 49,46 proc.

4 pav. 2019 m. III ketv. biokuro tiekėjų rinkos struktūra pagal Biržoje ir dvišalių sutarčių pagrindu parduoto biokuro apimtį, proc.

Šaltinis – Taryba.

2 lentelėje pateikiami CŠTĮ ir NŠG perkamo biokuro koncentracijos rodikliai 2019 m. III ketv.

2 lentelė. CŠTĮ ir reguliuojamų NŠG Biržoje ir dvišalių sutarčių pagrindu perkamo biokuro rinkos koncentracijos rodikliai 2019 m. III ketv.

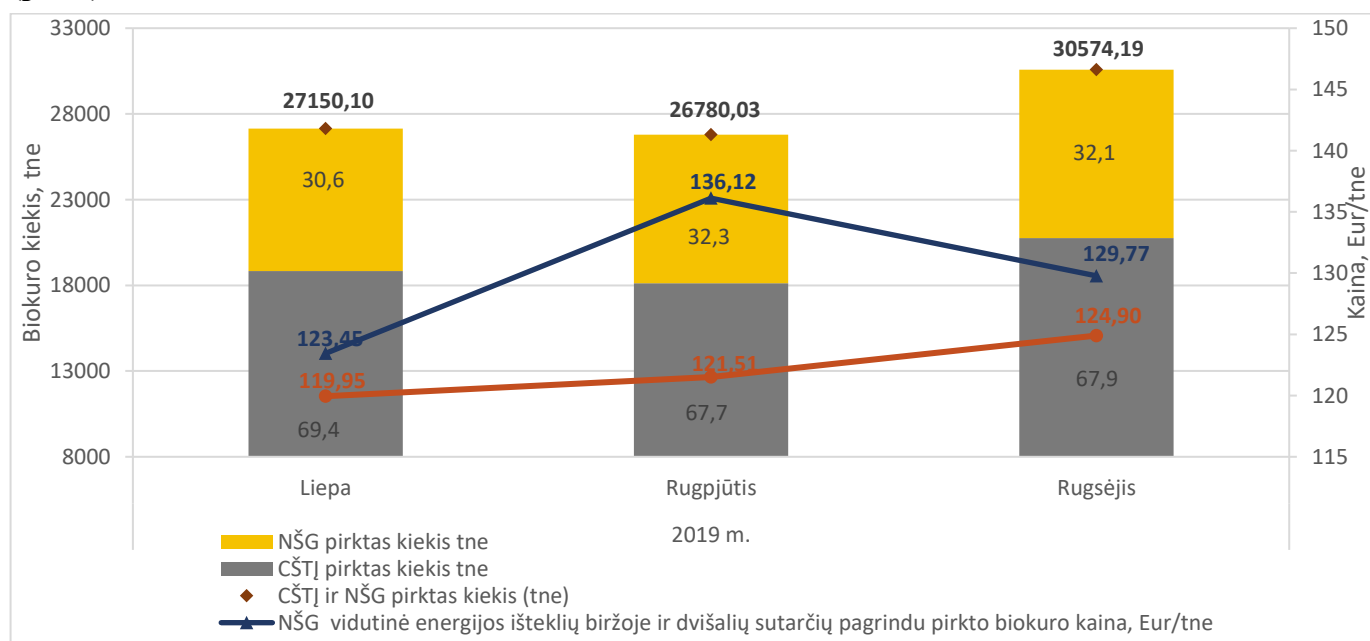
	CŠTĮ			NŠG			CŠTĮ kartu su NŠG		
	Liepa	Rugpjūtis	Rugsėjis	Liepa	Rugpjūtis	Rugsėjis	Liepa	Rugpjūtis	Rugsėjis
Pirktas biokuro kiekis, t _{ne}	18838,59	18123,20	20754,80	8311,51	8656,82	9819,40	27150,10	26780,03	30574,19
Biokuro tiekėjų skaičius	56	47	54	20	29	33	64	60	66
Biokuro tiekėjų, kartu užimančių daugiau nei 75 proc. rinkos, skaičius	13	12	12	6	7	9	12	14	14
Biokuro tiekėjų, užimančių daugiau nei 1 proc. rinkos, skaičius	21	20	20	12	17	18	23	23	22
HHI	685,32	671,73	790,24	1706,40	1464,82	1090,29	859,62	615,00	795,27
C4 (keturių didžiausių biokuro tiekėjų užimama rinkos dalis, %)	42,53	42,89	47,80	67,75	61,20	57,36	48,18	41,97	46,98
C3 (trijų didžiausių biokuro tiekėjų užimama rinkos dalis, %)	37,07	36,50	42,06	58,19	51,90	50,42	43,13	34,46	42,06
C1 (didžiausio biokuro tiekėjo užimama rinkos dalis, %)	16,38	13,69	18,59	34,63	33,01	23,86	21,97	12,35	20,29

Šaltinis – Taryba.

2019 m. III ketv. CŠTĮ pirktas biokuras sudarė 68,3 proc. viso piršto biokuro kiekio, 2018 m. III ketv. – 92,3 proc. Atitinkamai NŠG pirktas biokuro kiekis 2019 m. III ketv. sudarė 31,7 proc., 2018 m. III ketv. – 7,7 proc.

Vertinant kiekiu išraiška, 2019 m. III ketv. CŠTĮ ir NŠG kartu nupirko 84 504,32 t_{ne} biokuro, t. y. 39,1 proc. daugiau nei 2018 m. III ketv.: CŠTĮ 2019 m. III ketv. nupirko 57 716,60 t_{ne} biokuro, t. y. 2,9 proc. daugiau nei 2018 m. III ketv., atitinkamai NŠG 2019 m. III ketv. nupirko 26 787,73 t_{ne} biokuro, t. y. 5,7 karto daugiau⁷ nei 2018 m. III ketv.

5 pav. 2019 m. III ketv. CŠTĮ ir NŠG Biržoje ir dvišalių sutarčių pagrindu piršto biokuro kiekis (proc.) ir vidutinė mokėta kaina, Eur/t_{ne}

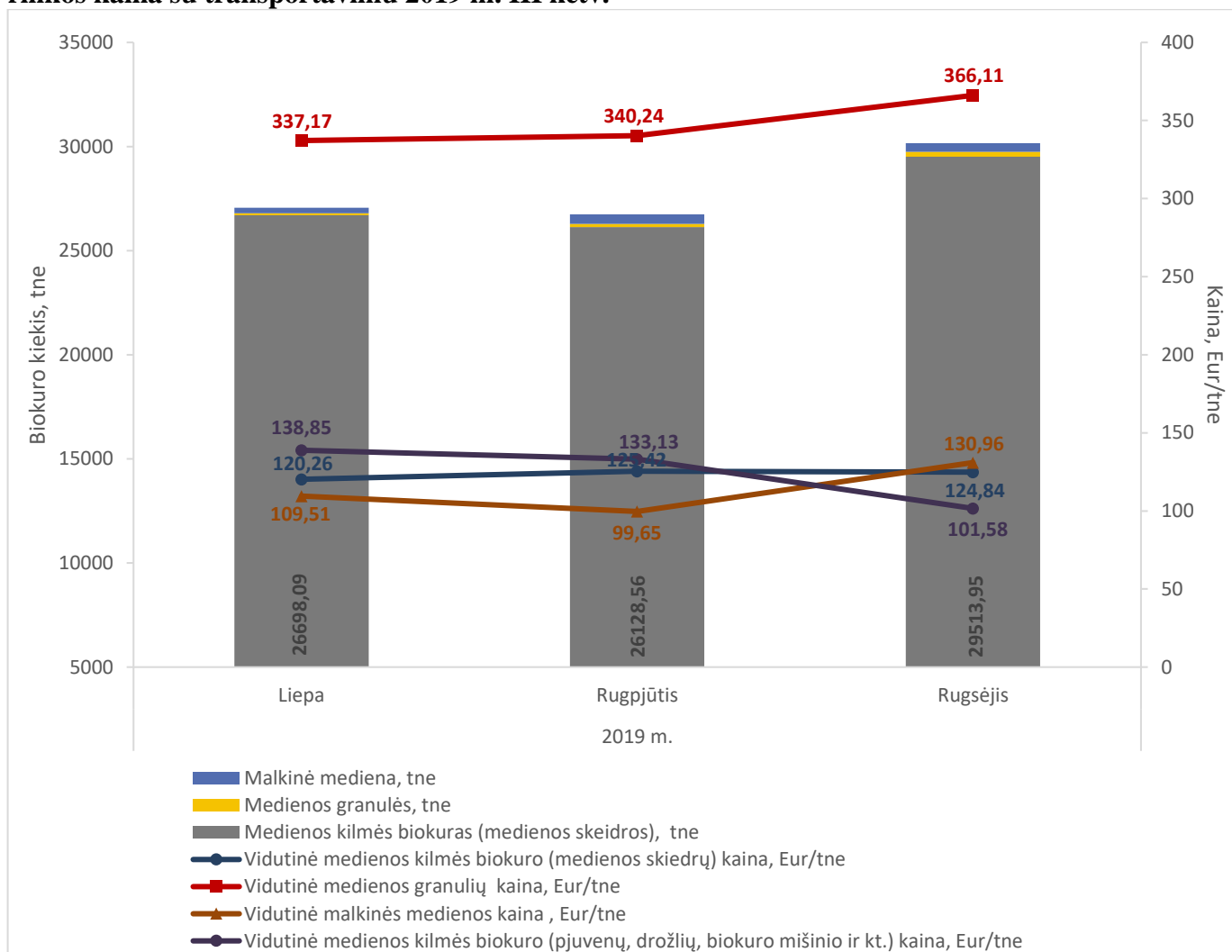

Šaltinis – Taryba.

⁷ Ženklus NŠG piršto biokuro kiekio skirtumas 2019 m. III ketv., palyginus su 2018 m. III ketv. susidarė dėl to, kad 2019 m. III ketv. skaičiavimuose įtraukti ir nereguliuojamų NŠG piršto biokuro kiekiai.

Taryba, vadovaudamasi Lietuvos Respublikos šilumos ūkio įstatymo 32 straipsnio 3 dalimi bei Vidutinės biokuro kainos nustatymo tvarkos ir sąlygų aprašu, patvirtintu Komisijos 2013 m. gruodžio 27 d. nutarimu Nr. O3-759, viešai skelbia šių biokuro rūšių kainas: vidutinę medienos kilmės biokuro (vidutinę energijos išteklių biržos), vidutinę medienos kilmės biokuro (vidutinę biokuro rūšių, kuriomis neprekiuojama energijos išteklių biržoje), malkinės medienos, medienos granulių ir briketų. Vidutinę atitinkamos rūšies biokuro kainą sudaro žaliavos įsigijimo ir transportavimo išlaidos.

6 pav. NŠG ir CŠTĮ Biržoje ir dvišalių sutarčių pagrindu pirktu biokuro kiekiai ir vidutinė biokuro rinkos kaina su transportavimu 2019 m. III ketv.

* Biokuro kainos nurodytos su transportavimu, kainos skaičiuotos kaip atitinkamos biokuro rūšies sąnaudų ir kiekio santykis. Šaltinis – Taryba.

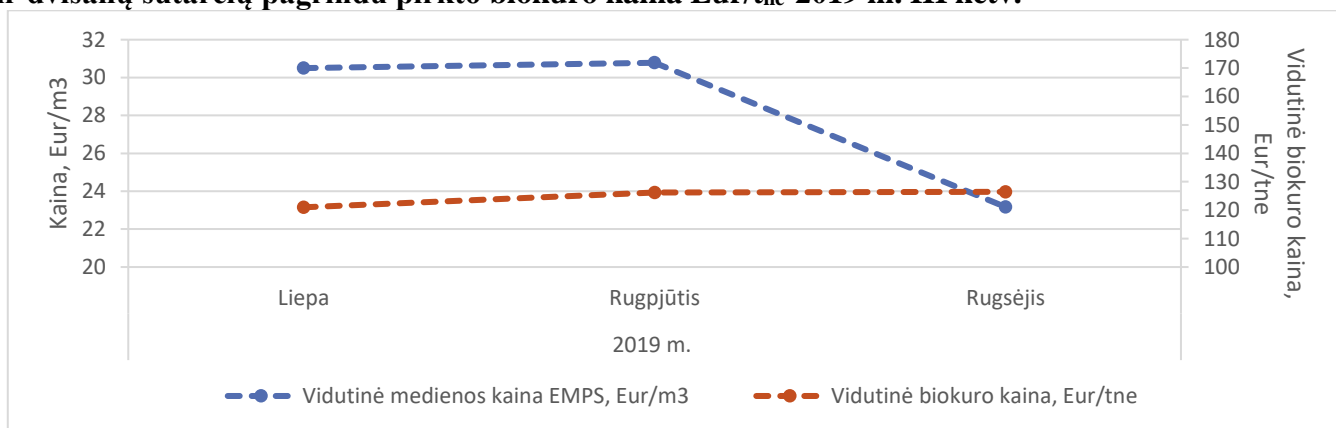
2019 m. III ketv. daugiausia (97,4 proc.) buvo nupirktas medienos skiedrų, 1,4 proc. malkinės medienos, 0,6 proc. medienos kilmės biokuro (pjuvenų, drožlių, biokuro mišinio ir kt.) ir 0,6 proc. medienos granulių.

2019 m. III ketv., palyginti su 2018 m. III ketv., vidutinė medienos skiedrų kaina mažėjo 23,8 proc., vidutinė medienos kilmės biokuro kaina mažėjo 13,5 proc., vidutinė malkinės medienos kaina mažėjo 42,5 proc., vidutinė medienos granulės kaina didėjo 2,3 proc.

Nuo 2018 m. sausio 1 d. prekyba valstybiniuose miškuose pagaminta žaliavine mediena ir miško kritimo liekanomis (toliau – mediena) vykdoma per elektroninę medienos pardavimo sistemą (toliau – EMPS), kurią administruoja BALTPPOOL UAB.

Pagal 7 pav. pateiktus duomenis matyti, kad vidutinė biokuro (pirkto Biržoje ir pagal dvišales sutartis) kaina (su transportavimu) 2019 m. liepos, rugpjūčio ir rugsėjo mėn., ženkliai nekito ir buvo apie 124 Eur/t_{ne}, tuo tarpu valstybiniuose miškuose pagamintos žaliavinės medienos ir miško kritimo liekanų kaina (be transportavimo) rugsėjo mėn., palyginti su liepos ir rugpjūčio mėn. mažėjo 24,5 proc. Palyginti su praėjusių metų tuo pačiu laikotarpiu, 2019 m. III ketv. vidutinė biokuro (pirkto Biržoje ir pagal dvišales sutartis) kaina (su transportavimu) mažėjo 23,8 proc., o valstybiniuose miškuose pagamintos žaliavinės medienos ir miško kritimo liekanų kaina (be transportavimo) 13,2 proc. Didžioji dalis biokuro 2019 m. III ketv. buvo nupirktas Biržoje (85,3 proc.).

7 pav. Vidutinė malkinės medienos kaina perkant ją EMPS Eur/m³ ir vidutinė NŠG ir CŠTĮ Biržoje ir dvišalių sutarčių pagrindu pirktas biokuro kaina Eur/t_{ne} 2019 m. III ketv.

*Vidutinė biokuro kaina, Eur/t_{ne} nurodyta su transportavimu.

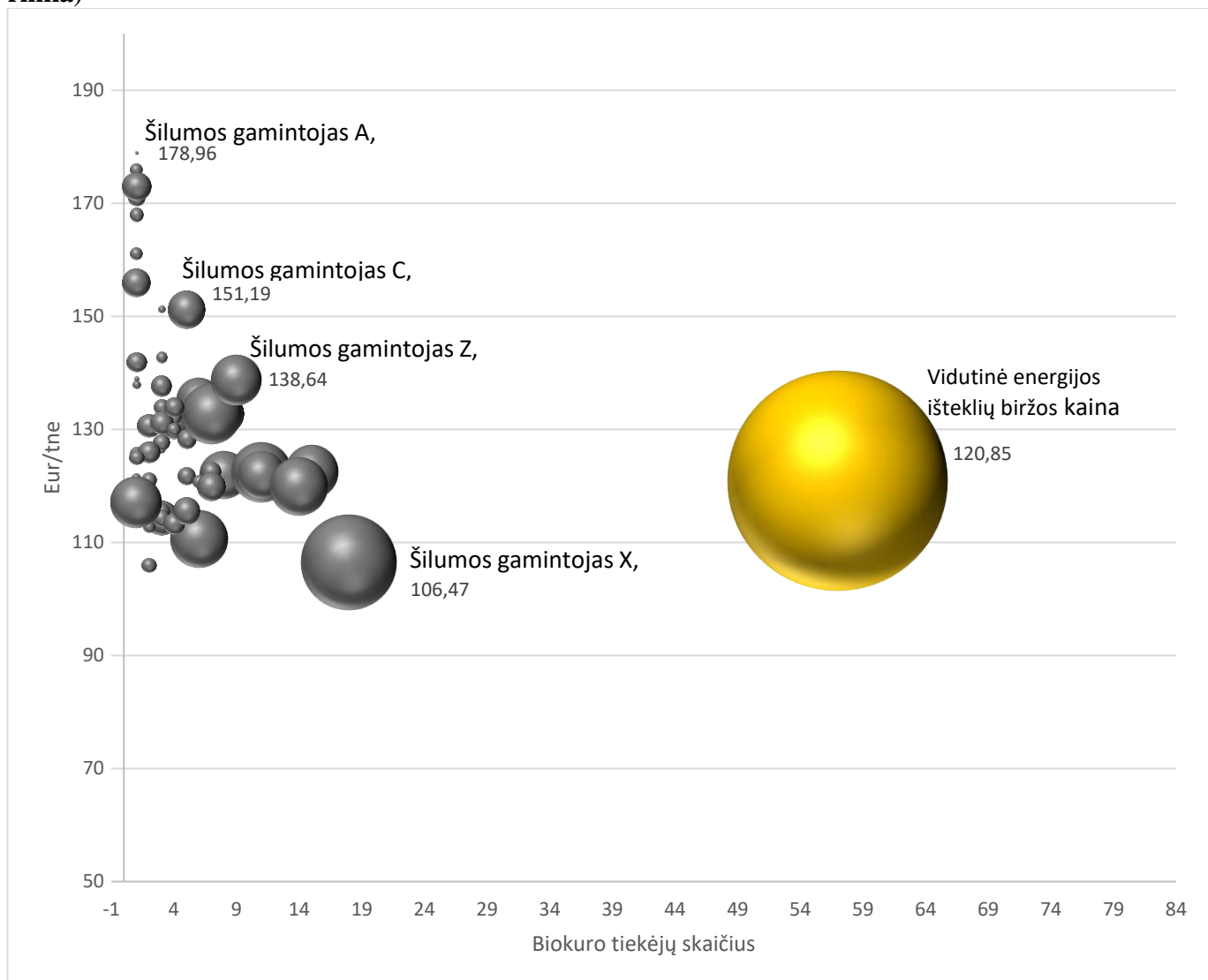
**Vidutinė medienos kaina EMPS, Eur/m³ – vidutinė II ir III kaitrumo klasės malkinės medienos kaina.

Šaltinis – Taryba, www.baltpool.eu.

8 pav. matome CŠTĮ ir NŠG pagal dvišales sutartis ir Biržoje įsigytų medienos skiedrų vidutinės kainos priklausomybę nuo perkamo biokuro kiekio ir tiekėjų skaičiaus 2019 m. III ketv. Pastebėtina, kad net 43 įmonės iš 64 medienos kilmės biokurą pirko už didesnę nei Biržos kainą. Minėtų 43 energetikos įmonių pirktų medienos skiedrų kiekis sudarė 56,4 proc. nuo viso per 2019 m. III ketv. nupirkto medienos skiedrų kiekio.

Skirtumas tarp didžiausios ir mažiausios CŠTĮ bei NŠG mokamos vidutinės medienos skiedrų kainos 2019 m. III ketv. siekė 72,92 Eur/t_{ne}. Mažiausia mokėta vidutinė medienos kilmės biokuro kaina 2019 m. III ketv. buvo 106,04 Eur/t_{ne}, didžiausia – 178,96 Eur/t_{ne}. Perkamo biokuro kiekis kainai įtakos neturėjo. Biržoje pirktų skiedrų kiekis sudarė 86,8 proc.

8 pav. Vidutinės medienos skiedrų (pirktų Biržoje ir dvišalių sutarčių pagrindu) kainos priklausomybė nuo perkamo biokuro kiekio ir esamo tiekėjų skaičiaus 2019m. III ketv. (CŠTĮ ir NŠG rinka)*

* Vienas apskritimas – vienas šilumos gamintojas, jo dydis rodo nupirkto biokuro kiekį t_{ne} . Kuo didesnis nupirkto biokuro kiekis, tuo didesnis apskritimas.

* Vidutinė Biržos kaina skaičiuota kaip medienos kilmės biokuro (skiedrų) sąnaudų (žaliava su transportavimu) ir kuro kiekio (t_{ne}) santykis, kai biokuras buvo pristatytas pirkėjui (įvykdytas tiekimas), o ne nuo išteklių Biržoje sudarytų sandorių kiekio (t_{ne}), pagal kuriuos dalis ar visas kuras bus pristatytas ateityje.

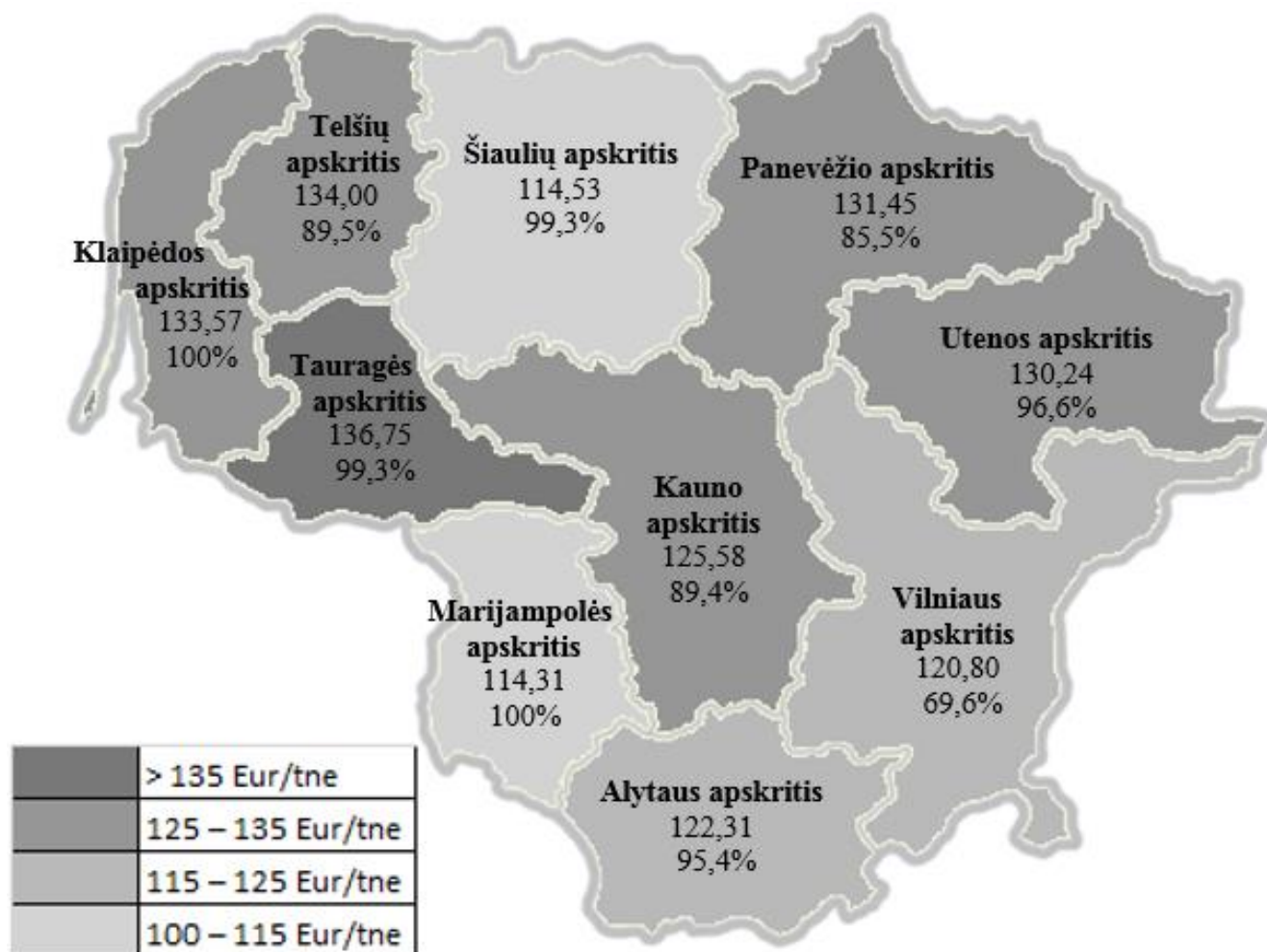
Šaltinis – Taryba.

3. Geografinis pasiskirstymas

Lietuva yra suskirstyta į 10 apskričių. Šiuo metu Lietuvoje biokurą bent iš dalies naudoja daugiau nei 40 miestų šilumos tiekimo įmonės. Siekiant įvertinti CŠTĮ ir NŠG mokamas kainas už biokurą ir konkurenciją tarp biokuro tiekėjų skirtinguose Lietuvos regionuose, 10 pav. pateikiami apibendrinti duomenys.

2019 m. III ketv. dėl sezoniškumo skirtumai tarp biokuro kainų Lietuvos regionuose mažėjo, palyginti su 2019 m. II ketv. CŠTĮ ir NŠG biokuro įsigijimo kaina 2019 m. III ketv. Lietuvos apskrityse skyrėsi daugiau nei 22 eurai, ankstesnį ketvirtį skirtumas siekė beveik 40 eurų, o 2018 m. III ketv. skirtumas siekė beveik 43 eurus. Taip pat įtakos turėjo ir regionų ypatumai bei CŠTĮ ir NŠG pasirinkta biokuro pirkimo strategija. Daugiausiai biokuro 2019 m. III ketv. buvo nupirka Kauno ir Vilniaus apskrityse, mažiausiai – Marijampolės apskrityje (žr. 10 pav.).

10 pav. CŠTĮ ir NŠG mokamos biokuro kainos (Eur/t_{ne}) 2019 m III ketv. Lietuvos apskrityse

* Biokuro kainos (Eur/t_{ne}) pagal apskritis apskaičiuotos atsižvelgus į Tarybos turimus Biržoje ir dvišalių sutarčių pagrindu pirktą biokuro duomenis, nurodytas įskaitant transportavimo sąnaudas. Procentais nurodytas Biržoje pirktas biokuro kiekis apskrityje. Šaltinis – Taryba.

Daugiausia už biokurą mokėjo Tauragės apskrityje esantys CŠTĮ. Tauragės apskrityje esantys CŠTĮ Biržoje 2019 m. III ketv. pirko 99,3 proc. biokuro. Pastebėtina, kad biokuro kaina Biržoje Tauragės apskrityje 2019 m. III ketv. vidutiniškai siekė apie 136 Eur/t_{ne}, ir buvo didžiausia, palyginti su kitomis apskritimis.

Vienos mažiausių kainų formavosi Vilniaus ir Šiaulių apskrityse, atitinkamai 120,80 Eur/t_{ne} ir 114,53 Eur/t_{ne}. Šiaulių apskrityje esantys CŠTĮ beveik visą biokuro kiekį (99,3 proc.) įsigijo Biržoje, biokuro kaina minėtoje apskrityje 2019 m. III ketv. vidutiniškai siekė 120 Eur/t_{ne}.

Mažiausią (114,31 Eur/t_{ne}) kainą už biokurą mokėjo Marijampolės apskrityje esantys CŠTĮ. 100 proc. biokuro šioje apskrityje buvo nupirktas Biržoje. Biokuro kaina Biržoje Marijampolės apskrityje 2019 m. III ketv. vidutiniškai siekė apie 121 Eur/t_{ne}, ir buvo viena mažiausių, palyginti su kitomis apskritimis. Svarbu paminėti, kad CŠTĮ pasirinkta biokuro pirkimo strategija turi įtakos vidutinei biokuro kainai.

CŠTĮ ir NŠG mokamų biokuro kainų skirtumai apskrityse susidarė dėl keleto priežasčių: biokuro kainos, už kurią jis buvo perkamas pagal dvišales sutartis, Biržoje pirktas biokuro kiekio bei kainos regionuose. Vidutinė Biržoje pirktas biokuro kaina 2019 m. III ketv. buvo 11,0 proc. mažesnė nei perkant pagal dvišales sutartis.

Išvados

Svarbiausi 2019 m. III ketv. rodikliai biokuro rinkoje:

- 2019 m. III ketv. nupirkta 84 504,32 t_{ne} biokuro už 10 532,78 tūkst. Eur, vidutinė kaina su transportavimu – 124,64 Eur/t_{ne}.

- 2019 m. III ketv. Biržoje pirktas biokuro kiekis sudarė 85,3 proc. viso rinkoje pirktas biokuro kiekio,⁸ vidutinė kaina su transportavimu – 122,41 Eur/t_{ne}, t. y. 11,0 proc. mažesnė nei pirktas pagal dvišales sutartis ir 25,3 proc. mažesnė, palyginti su 2018 m. III ketv. (163,92 Eur/t_{ne}).

- 2019 m. III ketv., palyginti su 2018 m. III ketv., Biržoje bei dvišalių sutarčių pagrindu pirktas biokuro vidutinė kaina su transportavimu mažėjo 23,8 proc.: 2019 m. III ketv. vidutinė biokuro kaina su transportavimu buvo 124,64 Eur/t_{ne}, 2018 m. III ketv. – 163,56 Eur/t_{ne}.

- 2019 m. III ketv. biokuro rinkoje koncentracija buvo nedidelė. Keturi didžiausi biokuro tiekėjai kartu užėmė 45,22 proc. rinkos, didžiausias iš jų – 18,31 proc.

- Didžiausio biokuro tiekėjo (bendroje CŠTĮ ir NŠG rinkoje) vidutinė parduoto biokuro kaina su transportavimu Biržoje (118,44 Eur/t_{ne}) buvo 5,0 proc. mažesnė nei bendra 2019 m. III ketv. rinkos vidutinė žaliavos su transportavimu kaina (124,64 Eur/t_{ne}). 74,7 proc. patiekto biokuro šis tiekėjas pardavė Biržoje. Per metus, t. y. nuo 2018 m. III ketv. iki 2019 m. III ketv. didžiausio biokuro tiekėjo užimama rinkos dalis sumažėjo nuo 25,61 proc. iki 18,31 proc.

- 2019 m. III ketv. CŠTĮ pirktas biokuro kaina buvo 5,9 proc. mažesnė nei NŠG. Vidutinė NŠG pirktas biokuro kaina buvo 129,86 Eur/t_{ne}, CŠTĮ – 122,22 Eur/t_{ne}.

- Rinkos koncentracijai nustatyti naudotas HHI indeksas, kuris rodo nedidelį (CŠTĮ ir NŠG, CŠTĮ, Biržos) ir vidutinį (NŠG) biokuro tiekėjų koncentracijos laipsnį:

- biokuro tiekėjų, pardavusių biokurą CŠTĮ ir NŠG, HHI indekso reikšmė 718,58;

- biokuro tiekėjų, pardavusių biokurą CŠTĮ, – HHI indekso reikšmė 695,50;

- biokuro tiekėjų, pardavusių biokurą NŠG, – HHI indekso reikšmė 1162,35;

- biokuro tiekėjų, pardavusių biokurą Biržoje, – HHI indekso reikšmė 721,99.

- Nustatyta, kad perkamo biokuro kiekis neturėjo įtakos kainai.

- Biokuro kainų skirtumas tarp Lietuvos regionų mažėjo: 2019 m. III ketv. CŠTĮ ir NŠG biokuro įsigijimo kaina Lietuvos apskrityse skyrėsi daugiau nei 22 eurai už t_{ne}, 2018 m. III ketv. – beveik 43 eurai už t_{ne}. Skirtumą lėmė šilumos tiekėjų dvišalių sutarčių pagrindu pirktas biokuro kaina ir kiekis bei Biržoje pirktas biokuro kaina.

⁸ Procentinė dalis skaičiuota nuo pirktamui pristatytas biokuro kiekio (t_{ne}), o ne nuo biržoje sudarytų sandorių kiekio (t_{ne}).

Priedai

Taryba, vadovaudamasi Energijos išteklių rinkos įstatymo 8 straipsnio 10 punktu, teikia apibendrintą informaciją apie kiekvienos savivaldybės teritorijoje veiklą vykdančių CŠTĮ, reguliuojamų NŠG tiesiogiai sudaromų dvišalių susitarimų pagrindu įsigyjamo biokuro vidutinę kainą (su transportavimo išlaidomis) pagal biokuro rūšį.

CŠTĮ ir NŠG dvišalių susitarimų pagrindu įsigyjamo biokuro vidutinė kaina (Eur/t_{ne}) 2019 m. III ketv.

Savivaldybė	Medienos kilmės biokuras	Malkinė mediena
Ignalinos r.	142,81	135,63
Pasvalio r.	161,18	101,37
Anykščių r.	154,08	213,67
Vilniaus m.	139,26	
Šilalės r.	99,67	
Pakruojo r.	112,32	
Telšių r.	129,78	
Ukmergės r.	106,04	
Švenčionių r.	135,00	
Kauno m.	151,68	
Akmenės r.		178,59
Šalčininkų r.		165,64
Lazdijų r.		174,00
Varėnos r.		217,18

Šaltinis – Taryba.